

του Ν. Μαρκάτου*

Η ιδέα του Πανεπιστημιακού Ασύλου όπως διαμορφώθηκε ήδη από την εποχή της ίδρυσης των Πρώτων Πανεπιστημίων στην Ευρώπη, ήταν συστατικό στοιχείο της απαραίτητης για τη λειτουργία της Ακαδημαϊκής Ελευθερίας 183 δηλαδή της Ελευθερίας στη διακίνηση των Ιδεών, στη Διδασκαλία και στην Έρευνα.

Η έννοια αυτή απόκτησε το περιεχόμενό της μέσα από τις διαδικασίες ανάπτυξης και συγκρότησης του Αστικού Κράτους και συγκεκριμένα μέσα από τη θεσμοθέτηση της Αυτονομίας των Πανεπιστημίων, ως 1-διαίτερων αυτοδιοικούμενων οργανισμών, όπου η Πανεπιστημιακή Κοινότητα και μόνο είχε το δικαίωμα διαχείρισης των διαδικασιών, των πραγμάτων και του χώρου της.

Ο σεβασμός στην ιδέα του Πανεπιστημιακού Ασύλου υπήρξε απόλυτος ακόμη και σε οριακές καταστάσεις στη χώρα μας, όπως στη διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής. Οι κατακτητές σεβάστηκαν την Αυτοδιοίκηση και το χώρο του Πολυτεχνείου και μόνο το φασιστικό καθεστώς της δικτατορίας, στη σύγκρουσή του με το μαζικό δημοκρατικό κίνημα των φοιτητών και του Ελληνικού λαού, κατά την κατάληψη της Νομικής και αργότερα, το Νοέμβριο του 1973 κατά την κατάληψη και εξέγερση του Πολυτεχνείου, τόλμησε να παραβιάσει τις θύρες των ΑΕΙ και το Πανεπιστημιακό Άσυλο. Ακόμη όμως και τότε, με πατημένη από τις ερπύστριες των τανκς τη σιδερένια πόρτα του Πολυτεχνείου, η ιδέα του Ασύλου παρέμεινε ιερή παρακαταθήκη και σύμβολο αξιοπρέπειας και αγώνα για όλους τους Πανεπιστημιακούς φορείς.

Με την αποκατάσταση των Δημοκρατικών Ελευθεριών, στη Μεταπολίτευση, η συνταγματική κατοχύρωση της Πανεπιστημιακής Αυτονομίας και αυτού του Ασύλου ήρθε σαν το αυτονόητο επιστέγασμα μιας πορείας δημοκρατικών κατακτήσεων όπου όχι μόνο το φοιτητικό κίνημα, αλλά και η Σύγκλητος του Ε.Μ. Πολυτεχνείου είχαν εγγράψει την ιστορική συμβολή τους (ομόφωνη παραίτηση Συγκλήτου ΕΜΠ κατά την εισβολή της Αστυνομίας το Φεβρουάριο του 1973 στο ΕΜΠ, ομόφωνη άρνηση της Συγκλήτου να επιτρέψει την εισβολή κατά τη διάρκεια της κατάληψης το Νοέμβριο του 1973, θέση της Συγκλήτου για την κατάληψη μετά).

Από την Μεταπολίτευση μέχρι σήμερα, η Ιδέα του Πανεπιστημιακού Ασύλου έγινε αντικείμενο κατάχρησης από χρήστες και παραβιαστές που δεν είχαν καμία σχέση ούτε με τον ακαδημαϊκό χώρο, ούτε και με την οργανική σύνδεση του Πανεπιστημίου με την κοινωνία, που θα παρείχε θεμιτά το ακαδημαϊκό έδαφος στα κοινωνικά αιτήματα.

Η διαδικασία αυτή κακοποίησης της Ιδέας του Ασύλου ανάμεσα στη διελκυστίνδα της ασυδοσίας και της καταστολής, συνδέθηκε πρακτικά τόσο με τις αδυναμίες ενός διαρκούς και ζωντανού ελέγχου του Πανεπιστημιακού Χώρου από τους φορείς του, όσο και με τον αυξανόμενα παρεμβατικό, πλην όχι συντονισμένο με τους Πανεπιστημιακούς φορείς, ρόλο της Πολιτείας.

Αποκορύφωμα βίαιης σύγκρουσης η μαζική κατάληψη του Πολυτεχνείου από τους αναρχικούς το Νοέμβριο του 1985 και η δολοφονία του νεαρού Μιχάλη Καλτεζά από τις δυνάμεις των ΜΑΤ. Τις μέρες εκείνες, μόνο η δραστική παρέμβαση των Πανεπιστημιακών φορέων που πέτυχαν τη συνεργασία των εγκλείστων απ' ενός και της κυβέρνησης απ' ετέρου, απέτρεψαν μια γενικευμένη και αιματηρή σύγκρουση και συνετέλεσαν στην αποχώρηση των αναρχικών απ' το Πολυτεχνείο.

(*) Ο Ν. Μαρκάτος είναι καθηγητής στο Τμήμα Χημικών Μηχανικών και Πρύτανης του ΕΜΠ.

Στα σποραδικά κρούσματα «καταλήψεων» από τότε, πάντα βρισκόταν, αλλά και πάντα τελευταία στιγμή με προσωπικές προσπάθειες εθελοντών και εκ των ενώντων, μια λύση εκτόνωσης και «εξόδου» των έγκλειστων. Και πάντα στη διαδικασία αυτή ήταν το ίδιο σοβαρό πρόβλημα η απομάκρυνση των έγκλειστων - που ζητούσαν να «επενδύσουν» τα περιθωριακά τους μηνύματα με την αγωνιστική αίγλη και τη δημοκρατική αποδοχή που δημιουργεί ο χώρος του Πολυτεχνείου - όσο και η απώθηση της ιδέας να αναλάβουν το έργο αυτό οι δυνάμεις της αστυνομίας και των ΜΑΤ.

Η πορεία αυτή φθοράς και αδυναμίας οργανικής υποστήριξης του Πανεπιστημιακού Ασύλου, έδωσε έδαφος ανάπτυξης των πιέσεων να αναλάβει η Πολιτεία.

Όμως δεν είναι το θέμα αυτό. Γιατί αν αναλάβει η Πολιτεία, το Πανεπιστημιακό Άσυλο καταργείται. Η διακριτική ευχέρεια που δίνει η ισχύουσα νομοθετική ρύθμιση για προσεπίκληση των κατασταλτικών δυνάμεων της Πολιτείας έχει απωθητικό χαρακτήρα, για την αντιμετώπιση έκρυθμων καταστάσεων, έξω από τη λειτουργία του Ασύλου και με απόφαση και μόνο των διαχειριστών του, δηλαδή των Πανεπιστημιακών φορέων.

Η διαστολή αυτή της κατ' εξαίρεση αυτής δυνατότητας σε κανονιστική διάταξη, όπως υπαινίσσεται η απαίτηση για αναμόρφωση της νομοθετικής ρύθμισης, ισοδυναμεί πρακτικά με την αναίρεση κάθε έννοιας λειτουργίας ή δικαιώματος Πανεπιστημιακού Ασύλου. Μήπως άλλωστε η πρόκληση των αγανακτισμένων πολιτών στις 24.10.91 στο Πολυτεχνείο, αυτό το «αίτημα» δεν επιχείρησε να νομιμοποιήσει;

Το ζητούμενο αντίθετα, όπως προκύπτει από την ιστορική αναδρομή που επιχειρήσα, βρίσκεται στη σωστή εφαρμογή του ισχύοντος νόμου, που δεν χρειάζεται καμία τροποποίηση, αλλά απαιτεί την ενεργοποίηση των Πανεπιστημιακών δυνάμεων για την κατοχύρωση του Ασύλου.

Συνεπώς προτείνω ότι δεν χρειάζεται καμία άλλη νομοθετική πράξη για το Άσυλο και ζητώ αντίθετα η Σύνοδος των Πρυτάνεων να αποτρέψει κάθε τέτοια επέμβαση στον Ακαδημαϊκό Χώρο, που θα είναι αναιρετική της συστατικής για το ρόλο του Ελευθερίας.

Θεωρώ όμως απαραίτητο να συζητήσουμε ένα κανονιστικό και λειτουργικό πλαίσιο για τα ΑΕΙ, που θα κατοχυρώνει την αυτονομία και το Άσυλο με την συμμετοχή της Πανεπιστημιακής Κοινότητας και μόνο.

Ένα τέτοιο κανονιστικό και λειτουργικό πλαίσιο του Ακαδημαϊκού Χώρου θα μπορεί να υλοποιεί τις αρχές του:

1. Με την οργάνωση χρήσεων ιστορικών Ακαδημαϊκών Χώρων, όπως το Πολυτεχνείο, που θα κρατούν όχι κλειστό, αλλά **ανοιχτό** το χώρο τους στις Πανεπιστημιακές δυνάμεις και στην κοινωνία - χρήσεις όπως πολιτιστικές εκθέσεις, συζητήσεις, εκδηλώσεις κ.ά. θα ανοίξουν αφενός το Πανεπιστήμιο στην Κοινωνία, μια που επιβάλλεται σήμερα να είναι αυτόνομο αλλά όχι αυτοτελές, και απ' ετέρου θα κρατά συνεχώς ζωντανό το χώρο, περιφρουρούμενο απ' την παρουσία των φυσικών του φορέων.
2. Με την οργάνωση, σε συνεργασία ΕΦΕΕ και Συγκλήτων, ενός σχεδίου επιτροπών μόνιμης περιφρούρησης, η οποία θα αποτελεί στοιχείο της ακαδημαϊκής λειτουργίας.